

Protokoll fört vid enskild föredragning

Regeringskansliet
Enheten för rättsliga och internationella frågor, Rk1a

Beslutande

Minister

Harry Jansson

Föredragande

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

Justerat

Omedelbart

Nr 49

Arbets- och näringsministeriets begäran
om utlåtande om utkast till regeringens
proposition med förslag till ändring av
lagen om civiltjänstgöring

ÅLR 2023/2703

244 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt avge utlåtande enligt bilaga 1.

Nr 50

Riksdagens justitieombudsmans begäran
om utredning och yttrande

ÅLR 2023/1150

245 Rk1a

Beslut

Landskapsregeringen beslöt tillsända Riksdagens justitieombudsman utredning och
yttrande enligt bilaga 2.

Hänvisning
VN/1684/2023

Arbets- och näringsministeriet

Kontaktperson
Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

Kirjaamo.tem@gov.fi

Ärende

Utlåtande om utkast till regeringens proposition med förslag till ändring av lagen om civiltjänstgöring

Ålands landskapsregering har beretts tillfälle att inkomma med ett utlåtande om ett utkast till regeringens proposition om ändring av lagen om civiltjänstgöring.

Landskapsregeringens utlåtande:

Landskapsregeringen konstaterar att den föreslagna ändringen till samtliga delar berör rikets lagstiftningsbehörighet och således berör den inte åländsk lagstiftningsbehörighet.

Försvarsväsendet hör till rikets lagstiftningsbehörighet enligt 27 § 34 p. Självstyrelselag (1991:71) för Åland. Förmåner som föräldradagpenning hör till rikets lagstiftningsbehörighet i enlighet med 29 § 1 mom. 3 punkten i självstyrelselagen. Även äktenskap och familjeförhållanden, barns rättsliga ställning och adoption hör till rikets behörighet enligt 27 § 7 p.

Landskapsregeringen har inga anmärkningar mot utkastet och finner inte heller några bestämmelser som skulle stå i strid med självstyrelselagen eller landskapslagstiftning.

Vicelantråd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

Hänvisning
EOAK/540/2023

Riksdagens justitieombudsman

Kontaktperson
Jurist Camilla Hägglund-Palmqvist

ombudsman@riksdagen.fi

Ärende

Riksdagens justitieombudsmans begäran om utredning och yttrande

Justitieombudsmannens kanslis inspektörer har på Justitieombudsmannens förordnande 18.11.2022 utfört en inspektion av Landskapsalarmcentralen (alarm- och lägescentralen) vid Ålands polismyndighet. Ålands landskapsregering har 2.2.2023 erhållit Justitieombudsmannens begäran om utredning och yttrande där landskapsregeringen ombeds ta ställning till följande frågor:

1. Vilken är den operativa skillnaden mellan en alarmoperatör och en polis som jobbar i alarm- och lägescentralen? Behandlas nödsamtal gällande räddnings- och polisuppdrag skilt och i så fall på vilket sätt? Hur sköts mottagandet av nödsamtal om alarmoperatören är upptagen eller förhindrad att ta emot nödsamtal. Svarar då jouten eller lämnas samtalet i kö?
2. Det framgår av polismyndighetens svar att inte alla alarmoperatörer har den skolning som nämns i landskapsförordningen om Ålands polismyndighet, dvs en *avklarad av landskapsregeringen godkänd alarmoperatörsutbildning*. Vilka beslut finns gällande utbildningen och vilka utbildningar är en ovan nämnd av landskapsregeringen godkänd utbildning? Har landskapsregeringen själv skött utbildningen? Hur kommer man att ordna så att de som inte fått utbildningen får den? Gällande utbildningen ska även tas ställning till joutens uppgifter och behov av utbildning, speciellt ifall hen i vissa situationer kan hamna att ta emot andra nödsamtal via 112 än polisärenden. Borde i så fall samma utbildning ges också till jouten?
3. Landskapsregeringen ombeds också bedöma situationen där jouten (polisen) getts två mycket viktiga uppgifter, dels att ta emot nödsamtal, dels för att för sin del övervaka frihetsberövade (se närmare protokollet EOAK/6392/2023).

Utredningen och yttrandet ska lämnas senast 28.4.2023.

Ålands polismyndighets utredning

Ålands landskapsregering har 6.2.2023 begärt utlåtande från Ålands polismyndighet gällande begäran om utredning och yttrande. Ålands polismyndighet har inkommit med utredning 14.3.2023. Utredningen bifogas.

Landskapsregeringens utlåtande

Polismyndigheten har i sitt utlåtande beskrivit Ålands polismyndighets organisation, polisfängelset vid Ålands polismyndighet samt Alarm- och lägescentralens belastning.

Justitieombudsmannens frågeställningar:

1. Landskapsregeringen hänvisar till polismyndighetens utlåtande i vilket polismyndigheten utförligt redogör för den operativa skillnaden mellan en alarmoperatör och en polis som jobbar i alarm- och lägescentralen. Landskapsregeringen konstaterar ytterligare att det endast är alarmoperatörer som besvarar nödsamtal av räddningskaraktär. Om det är upptaget placeras inkommande samtal i kö. Om det inkommer samtal av polisiär karaktär överförs dessa till jouren. Således besvaras aldrig ett alarmsamtal av räddningskaraktär av polispersonal.
2. När landskapsregeringen år 2000 övertog driften av alarmcentralen med särskilda alarmoperatörer fick de genomgå en tre månader lång utbildning, vilken anordnades av Mariehamns stads räddningsverk. Utbildningen baserades på ett kursprogram som godkännts av landskapsregeringen. Utbildningen som godkändes år 2000 omfattade en utbildningstid om 12 veckor med totalt 420 timmar. En betydande del av utbildningen bestod av medlyssning med och arbete under överinseende av jourhavande alarmoperatörer. Grunder i sjukvård, brandkunskap, intervjuteknik, rutiner, samarbetande myndigheter och lokala förhållanden ingick också. Därefter har ytterligare en sådan utbildning anordnats. I övrigt har rekryteringarna till alarmcentralen gjorts genom att de som anställts sedan har skolats in i arbetet på plats. För att en sådan anställning ska komma i fråga måste sökanden dessförinnan genomgå ett särskilt prov som utvisar vederbörandes lämplighet för uppgiften. De operatörer som inte har genomgått ovannämnda kurs har annan alarmoperatörsutbildning från Sverige eller Finland och har sedermera genomgått kompletterande arbetsplatskolning vid alarmcentralen. Operatörerna har även erhållit utbildning från samarbetspartners såsom Räddningsverket och den prehospitla sjukvården samt efter behov. Således kan konstateras att de av alarmcentraloperatörerna som inte har genomgått någon av de av landskapsregeringens arrangerade utbildningar har utbildningar som motsvarar eller överskrider till sin omfattning den av landskapsregeringen godkända utbildningen av alarmoperatörer. Landskapsregeringen kommer att tillsammans med polismyndigheten inleda ett arbete med att uppdatera kursprogrammet för alarmoperatörer där även

polismyndighetens förslag till ändring av 3 § 7 punkten andskapsförordningen (2000:34) om Ålands polismyndighet tas i beaktande.

Till den del frågan gäller jourens utbildningsbehov konstaterar landskapsregeringen att behovet inte föreligger i dagsläget eftersom jouren inte besvarar nödsamtal av räddningskaraktär. Frågan kan komma att aktualiseras i framtiden beroende på hur polismyndigheten väljer att organisera arbetet i alarm- och lägescentralen. Om arbetet utvecklas till att samtliga operatörer inom enheten ska kunna hantera varandras arbetsuppgifter skulle det kräva att både polis- och alarmoperatörerna skulle genomgå en tilläggsutbildning.

3. Landskapsregeringen har också ombetts att bedöma situationen där jouren getts två mycket viktiga uppgifter, dels att ta emot nödsamtal, dels att övervaka frihetsberövade. Landskapsregeringen konstaterar först att polismyndigheten i sitt utlåtande har belyst olika utmaningar gällande övervakningen av frihetsberövade men också redogjort för redan vidtagna åtgärder samt planerade åtgärder såsom installation av en andningsradar för att övervaka de frihetsberövades hälsotillstånd som kommer att öka säkerheten för de intagna. Landskapsmyndigheten Ålands hälso- och sjukvård har inrättat en tillnyktringsstation som förväntas minska den relativa andelen frihetsberövade som förvaras i polisfängelset för tillnyktring. Efter att det nya polishuset togs i bruk under 2022 har situationen i alarm- och lägescentralen förbättrats då man sammanfört polis- och alarmoperatörerna till ett gemensamt utrymme. Tidigare har både polis- och alarmoperatörerna tidvis utfört ensamarbete. Landskapsregeringen konstaterar vidare att administrativa ingrepp i den personliga friheten är något som enligt 27 § 24 punkten självstyrelselagen för Åland faller inom rikets lagstiftningsbehörighet och tillsynsansvar (se Högsta domstolens dom HD 2021:83). Vad gäller eventuella frågor kring hur denna tillsyn praktiskt görs eller ska göras måste frågorna riktas till inrikesministeriet och polisstyrelsen. Av polismyndighetens utlåtande framgår därtill att det finns brister i riksmyndigheternas ansvar för att ärendena ska kunna skötas med samma kvalitet på Åland som i övriga Finland. Landskapsregeringen ställer sig kritisk till att ingen utbildning för polisväktare och polisövervakare erbjuds på svenska vid polisyrkeshögskolan i Finland. Inte heller möjligheten att avropa vaktjänster enligt lagen om privata säkerhetstjänster går att förverkliga, då polisyrkeshögskolan inte har eller ens har haft för avsikt att arrangera den specialutbildning för förvaringslokaler som förutsätts för att systemet ska kunna tas i bruk. Ålands landskapsregering har även upprepade gånger i olika sammanhang både formellt och informellt påpekat bristerna vad gäller utbildningar på svenska och bristerna vad gäller olika informationsteknologisystem, anvisningar och bestämmelser som enbart finns på finska. För att tydliggöra denna problembild bifogas landskapsregeringens skrivelse till inrikesministeriet daterad 28.10.2020 ([Bilaga 1](#)). Kostnaderna för övervakning av frihetsberövade har även lyfts i landskapsregeringens utlåtande till Inrikesministeriet om tjänstemannagruppens betänkande som innehåller

ett utkast till regeringens proposition med förslag till lag om behandlingen av personer i förvar hos polisen och till vissa lagar som har samband med den. Landskapsregeringens utlåtande till Inrikesministeriet daterad 4.10.2021 bifogas (Bilaga 2).

Inrikesministeriet och Ålands landskapsregering har 6.2.2023 tillsatt en gemensam arbetsgrupp med uppgift att bedöma vilka kostnader för polisverksamheten, som hänför sig till rikets lagstiftningsbehörighet som ska ersättas av riket enligt 2 § 1 mom. i republikens presidents förordning om polisförvaltningen i landskapet Åland (56/2020).

Landskapsregeringen hänvisar i övrigt till Ålands polismyndighets utredning och bifogar denna för ärendets fortsatta behandling av Justitieombudsmannen.

Vicelanträd

Harry Jansson

Jurist

Camilla Hägglund-Palmqvist

BILAGOR

- Ålands landskapsregeringens skrivelse till inrikesministeriet daterad 28.10.2020 (ÅLR 2018/6209) (Bilaga 1)
- Ålands landskapsregerings utlåtande till Inrikesministeriet daterad 4.10.2021 (ÅLR 2021/2865) (Bilaga 2)
- Ålands polismyndighets utredning daterad 14.3.2023 (Bilaga 3)